

КОМИСИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ОБЩНОСТИ

Брюксел, 5.3.2008
COM(2008) 127 окончателен

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА
ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА**

Западни Балкани: укрепване на европейската перспектива

{SEC(2008) 288}

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Западни Балкани: укрепване на европейската перспектива

I. ВЪВЕДЕНИЕ

През последните две години страните от Западните Балкани¹ се приближиха към ЕС. Това отразява напредъка, макар и нееднакъв, в реформите и в изпълнението на поставените критерии и условия². Важни стъпки бяха предприети и в сферата на регионалното сътрудничество. И през 2008 г. обаче партньорските ни страни продължават да бъдат изправени пред редица предизвикателства, които могат да имат важни последици за тяхната сигурност, стабилност и благоденствие.

Необходимостта да се намери решение на въпроса със статута на Косово привлича вниманието към региона и връзките му с Европейския съюз. При сегашните обстоятелства е важно да се запазят мирът и стабилността в региона. Това може да се постигне най-добре, като перспективата за ЕС бъде укрепена и стане възможно най-видима и осезаема за всички народи в региона. Нужна е също конструктивна ангажираност на политическите лидери в целия регион.

Общественото мнение на Западните Балкани до голяма степен подкрепя интеграцията в ЕС. Всички правителства са ангажирани с постигането на тази цел и провеждат реформи. Въпреки това, все още има разделение в обществото по редица ключови въпроси, свързани със съвместното съжителство и интеграцията на различни общности, а в някои случаи и с конституционната реформа. Нужни са допълнителни усилия за постигане на съгласие по тези въпроси, за избягване на вредни прояви на национализъм и за ускоряване на необходимите политически и икономически реформи.

В интерес на Европейския съюз и на Европа като цяло е регионът да напредва възможно най-бързо с политическите и икономическите реформи, с помирението между народите и по пътя към ЕС. Следователно ЕС мобилизира понастоящем всички налични политически инструменти, за да подкрепи постигането на тези цели. Укрепването на върховенството на закона, доброто управление, съдебната и административната реформа и развитието на гражданското общество са основен приоритет за Комисията.

¹ Албания, Босна и Херцеговина, Хърватия, Бившата югославска република Македония, Черна гора и Сърбия, както и Косово съгласно Резолюция 1244/99 на Съвета за сигурност на ООН.

² Комисията докладва за напредъка на страните кандидатки и потенциални кандидатки в своите документи относно стратегията за разширяване от 2006 и 2007 г. – COM(2006) 649, 8.11.2006 г. и COM(2007) 663, 6.11.2007 г.

През декември 2007 г. Европейският съвет потвърди, че „бъдещето на Западните Балкани е в Европейския съюз.“ Той обяви желанието си за постигане на напредък в предприєдинителния процес и дори за неговото ускоряване, когато усилията на съответната страна партньорка оправдават това. През февруари 2008 г. Съветът потвърди ангажимента си за оказване на пълна и ефективна подкрепа за европейската перспектива за Западните Балкани. Той поиска Комисията да използва общностни инструменти за насърчаване на икономическото и политическото развитие и да предложи на по-широкия регион конкретни мерки за постигане на напредък в тази посока.

ЕС ще продължи да работи за перспектива за членство, която е видима и конкретна за гражданите на страните от Западните Балкани. За тази цел ЕС трябва да бъде готов да ускори предприєдинителната подготовка с всички страни от региона, при условие че те изпълнят необходимите условия. Напредъкът на всяка страна по пътя към ЕС е обвързан с резултати и зависи от нейните индивидуални заслуги и успехи при постигнатото по приоритетите за реформа.

През 2008 г. основната отговорност за насърчаване на регионалното сътрудничество се поема от партньорите от Западните Балкани, по-конкретно посредством новия Съвет за регионално сътрудничество. Важно е регионалното сътрудничество да донесе ползи за гражданите.

Редица регионални партньори имат неразрешени двустранни въпроси със съседни държави. Комисията приканва всички заинтересовани участници да подновят усилията си за намиране на приемливи за всички решения на тези проблеми. Добрите съседски отношения и регионалното сътрудничество продължават да бъдат от ключово значение за постигането на напредък по пътя към членство в ЕС.

Комисията подкрепя усилията на страните от Западните Балкани за провеждане на реформи и изграждане на регионално сътрудничество посредством инструмента си за предприєдинителна помощ. Тя предприе нова инициатива в областта на координирането на донорите, която включва международните финансови институции и двустранни донори. Целта на инициативата е да се постигне максималният размер възможна подкрепа за нуждите за модернизиране и развитие на региона, като се обединят безвъзмездни средства и заеми.

Целта на настоящото съобщение е да потвърди ангажимента на ЕС за европейската перспектива на Западните Балкани и да посочи пътя, по който регионът ще постигне по-голям напредък към ЕС. Настоящото съобщение представлява продължение на Програмата от Солун и Съобщението от Залцбург в съответствие с оповестения през ноември 2007 г. документ на Комисията относно стратегията за разширяване. То предлага нови инициативи за насърчаване на непосредствените контакти между хората в области като либерализиране на визовия режим и стипендии, за развитие на гражданското общество и за насърчаване на икономическото и социалното развитие на региона. Съобщението съдържа също така кратък анализ на ситуацията във всяка

страна партньорка по отношение на развитието, настъпило след последните доклади за напредъка, представени през ноември 2007 г.³.

Решението на настоящото председателство на Съвета да организира министерска среща със страните от Западните Балкани на 28 март в Бърдо (Словения) идва съвсем навреме. Настоящото съобщение предоставя основа за обсъжданията на тази среща.

Съветът е приканен да одобри мерките в настоящия документ и да подкрепи изпълнението им.

II. ПОСТИГНАТИЯТ НАПРЕДЪК И ПЪТЯТ НАПРЕД

1. Приближаване към ЕС и засилване на регионалното сътрудничество

Приближаването към ЕС предполага изпълнение на критериите и условията на всеки етап. Тези критерии и условия са свързани с критериите от Копенхаген за членство и с процеса на стабилизиране и асоцииране, включително по отношение на регионалното сътрудничество, добрите съседски отношения и пълното сътрудничество с Международния трибунал за бивша Югославия (МТБЮ). Страните от Западните Балкани трябва да се справят ефективно с приоритетите, посочени в техните партньорства за присъединяване или европейски партньорства. Темпото на напредък на всяка страна се определя от постиженията ѝ в това отношение.

По-нататъшни стъпки по пътя към евентуално членство в ЕС

Преговорите за присъединяване с **Хърватия** напредват: след приключването на процеса на подробна проверка през октомври 2006 г. бяха отворени шестнайсет преговорни глави, а до февруари 2008 г. две бяха временно затворени. Напредъкът на Хърватия е сигнал за останалите страни от Западните Балкани за техните перспективи за членство, след като изпълнят необходимите условия.

При условие че правителството работи решително за изпълнение на показателите и другите условия, през идната година може да бъде постигнат значителен напредък в преговорите за присъединяване с Хърватия. За да може Хърватия да превърне 2008 г. в решаваща за процеса на присъединяване, е необходимо страната да постигне напредък в съдебните и административни реформи, борбата с корупцията, правата на малцинствата и връщането на бежанците, както и да продължи реструктурирането в корабостроителния сектор. Освен това, Хърватия трябва да обърне по-голямо внимание на решаването на неуредени въпроси със съседни страни. По-специално, страната трябва незабавно да реши въпроса със Зоната за екологична защита и защита на риболова в съответствие със заключенията на Съвета от февруари 2008 г.

Бившата югославска република Македония получи статут на страна кандидатка през декември 2005 г. Въпреки че през последните две години темпото на реформи като цяло бе бавно, неотдавна се появиха признаци за ускоряване на процеса на реформи.

³

Съобщението обхваща ключови развития в европейската и регионална програма на Западните Балкани, като вниманието е съсредоточено върху нови инициативи. По-подробен списък на дейностите се съдържа в придружаващия документ SEC(2008) 288. Обхванат е двегодишен период след срещата в Залцбург през март 2006 г.

По-доброто сътрудничество между политическите партии и между министър-председателя и президента доведе до по-голям консенсус за реформи, свързани с ЕС. Тези реформи включват назначавания в Съдебния съвет, извършвани от парламента, и приемането на закони за прокуратурата, за Съвета на прокурорите и за състава на комисията по междуетнически отношения. Постигнат е напредък и в реформата на полицията и децентрализацията.

Гарантирането на добри съседски отношения и договарянето на приемливи за всички решения по неуредени въпроси със съседни държави в съответствие със заключенията на Съвета от декември 2007 г. продължават да бъдат от основно значение.

Партньорството за присъединяване, прието от Съвета на 18 февруари 2008 г.⁴, посочва осем ключови приоритета, по които Бившата югославска република Македония трябва да постигне напредък в процеса на присъединяване. Приоритетите обхващат правилното изпълнение на всички ангажменти, поети със Споразумението за стабилизиране и асоцииране, диалог между политическите партии, прилагане на закона за полицията и законодателството в сферата на борбата с корупцията, реформа на съдебната система и на държавната администрация, както и мерки в политиката за трудова заетост и мерки за подобряване на бизнес климата.

Бившата югославска република Македония трябва да изпълни тези ключови приоритети, за да покаже, че е готова да започне преговори за присъединяване. Комисията смята, че при наличието на достатъчно политическа воля и сътрудничество между партиите през 2008 г. може да бъде постигнат необходимият напредък. Комисията ще оцени тези ключови приоритети като показатели в редовния си доклад през есента. От постигнатите резултати ще зависи дали ще бъде дадена препоръка за започване на преговори за присъединяване.

Значителни резултати бяха постигнати в сключването на **споразуменията за стабилизиране и асоцииране** с другите страни в региона. През юни 2006 г. бе подписано споразумение с Албания, а през октомври 2007 г. – с Черна гора⁵; разпоредбите за търговията съгласно съответните междинни споразумения вече влязоха в сила. Комисията насърчава държавите-членки да ратифицират бързо тези споразумения за стабилизиране и асоцииране, за да могат те да влязат в сила възможно най-скоро. Споразуменията за стабилизиране и асоцииране със Сърбия и с Босна и Херцеговина бяха парафирани от Комисията съответно през ноември и декември 2007 г. Те ще бъдат подписани веднага щом Сърбия и Босна и Херцеговина изпълнят необходимите условия. Задоволителните резултати при изпълнението на задълженията, произтичащи от споразумението за стабилизиране и асоцииране, включително разпоредбите за търговията, са основен елемент за напредъка на всяка страна към членство.

⁴ Очаква се публикуването на текста в Официален вестник.

⁵ Споразуменията за стабилизиране и асоцииране с Бившата югославска република Македония и с Хърватия са в сила съответно от 2004 и 2005 г.

Албания продължава да отбелязва напредък в реформите и привеждането в съответствие със стандартите на ЕС. Страната прилага добре междинното споразумение в рамките на споразумението за стабилизиране и асоцииране и постига резултати. Албания поддържа балансирана позиция по въпроса за Косово, като с това допринася за стабилността в региона.

Политическите лидери в Албания обещаха, че ще започнат конструктивен диалог помежду си по ключови реформи. Основни въпроси са реформата на изборите, по-специално с оглед на парламентарните избори през 2009 г., укрепването на върховенството на закона, реформата на съдебната система и борбата с корупцията и с организираната престъпност. Установяването на по-добра атмосфера в парламента ще допринесе за напредък в тези области.

Албания ще продължи да развива отношенията си с ЕС, при условие че страната продължи да прилага задоволително Споразумението за стабилизиране и асоцииране, гарантира, че изборите изцяло отговарят на международните стандарти, и постигне по-нататъшно укрепване на върховенството на закона. Подобряването на бизнес средата и на конкурентоспособността на икономиката също ще бъде важно.

Черна гора постигна важен напредък от обявяването на независимост през юни 2006 г. Страната работи активно за укрепване на своя институционален и правен капацитет. Приемането на конституцията и подписването на споразумението за стабилизиране и асоцииране бяха важни стъпки за Черна гора в отношенията ѝ с ЕС.

Конституцията на Черна гора отговаря до голяма степен на европейските стандарти. Тя осигурява задоволителна обща рамка за съдебната власт, правата на човека и правата на малцинствата. Въпреки това, от Черна гора се очаква да ускори подготовката за прилагането на тази рамка. Принципите на независимост и отчетност на съдебната власт трябва да бъдат изцяло спазвани. Нужни са по-големи усилия в борбата с корупцията и организираната престъпност. Продължаването на административната реформа и укрепването на административния капацитет ще бъдат ключово предизвикателство за Черна гора.

През предстоящия период Черна гора трябва също да постигне по-широк консенсус по въпроси, свързани с държавното изграждане, и да напредне още в прилагането на програмата за европейска интеграция. Предвидените през април 2008 г. президентски избори би следвало да допринесат за това.

Единодушното ратифициране на споразумението за стабилизиране и асоцииране подчерта широката подкрепа в страната за европейско бъдеще. Прилагането на междинното споразумение и подобряването на подготовката за прилагане на споразумението за стабилизиране и асоцииране след ратифицирането му са от основно значение за развитието на отношенията на Черна гора с ЕС в бъдеще. Укрепването на макроикономическата стабилност и на бизнес средата също ще бъде важно.

Босна и Херцеговина продължава да полага усилия за напредване по програмата за европейска интеграция. През октомври 2007 г. политическите лидери поеха ангажимента да проведат реформа в полицията и да постигнат напредък по цялостната програма за реформи, за да се създадат необходимите условия за подписване на споразумението за стабилизиране и асоцииране („Декларацията от Мостар“).

Сътрудничеството с МТБЮ продължи и понастоящем е задоволително. Функционирането на държавните институции се подобри до известна степен вследствие на приемането на нови работни процедури. Това доведе до парафиране на споразумението за стабилизиране и асоцииране на 4 декември 2007 г. Лидерите на страната трябва да положат значителни по-нататъшни усилия, за да може Босна и Херцеговина да поеме пълна отговорност за управлението си и да постигне напредък по програмата за реформа. През февруари 2008 г. Съветът по прилагане на мирното споразумение реши да отложи затварянето на Бюрото на Върховния представител.

Понастоящем е необходимо властите на Босна и Херцеговина да приемат законодателство на държавно равнище за полицията и да работят по други ключови приоритети. Комисията е на мнение, че при наличието на достатъчно политическа воля би следвало да е възможно Босна и Херцеговина скоро да изпълни условията за подписване на споразумението за стабилизиране и асоцииране. Босна и Херцеговина се нуждае от функционални и ефективни институции, които могат да се справят с предизвикателствата на европейската интеграция.

Сърбия има ключова роля в региона от икономическа и политическа гледна точка. Освен това, страната е от важно значение за стабилността в региона, който от своя страна ще спечели от една стабилна и благоденстваща Сърбия, изцяло интегрирана в семейството на европейските държави. Понастоящем Сърбия е изправена пред стратегически възможности за избор относно своето бъдеще. Президентските избори през февруари 2008 г. потвърдиха европейските стремежи на страната.

ЕС се съгласи да създаде работна група, която да разгледа начини за постигането на бърз напредък, и се ангажира да подпише споразумението за стабилизиране и асоцииране със Сърбия веднага щом бъде приключена необходимата работа. Комисията продължава да бъде убедена, че споразумението за стабилизиране и асоцииране ще донесе ползи както за Сърбия, така и за ЕС, и ще има положително влияние върху региона.

Регионалното сътрудничество и добрите съседски отношения са по-важни от всякога, за да се даде възможност на Сърбия и на целия регион да продължат да напредват по пътя към ЕС.

Напредъкът на Сърбия по пътя към ЕС, включително получаването на статут на страна кандидатка, може да бъде ускорен, както посочи Европейският съвет на 14 декември 2007 г. Комисията призовава Сърбия да потвърди ангажимента си за установяване на по-тесни връзки с Европейския съюз.

Косово в светлината на събитията, свързани с неговия статут

На 17 февруари парламентът на Косово прие резолюция, която обяви Косово за независимо. На заседанието си на 18 февруари Съветът отбеляза, че по силата на резолюцията Косово се ангажира с принципите на демокрация и равенство на всички свои граждани, със защитата на сръбското и другите малцинства и с опазването на културното и религиозно наследство, както и с международно наблюдение.

Съветът отбеляза, че държавите-членки ще вземат решение за отношенията си с Косово в съответствие с националната практика и международното законодателство. Той подчерта, че Косово представлява казус *sui generis*, който не поставя под въпрос принципите на суверенитет и териториална цялост, хартата на ООН и резолюциите на Съвета за сигурност на ООН, нито Заключителния акт от Хелзинки. Съветът приветства също продължаващото присъствие на международната общност въз основа на резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН. Той повтори готовността на ЕС да играе водеща роля в укрепването на стабилността в региона.

Комисията, в съответствие със заключенията на Съвета, смята, че е важно Белград и Прищина да спазват предишните си ангажименти и да се въздържат от действия и изявления, които могат да застрашат сигурността.

Комисията приветства факта, че Съветът потвърди ангажимента си за цялостна и ефективна подкрепа за европейската перспектива за Западните Балкани и отново призова Комисията да използва инструменти на Общността за насърчаване на икономическото и политическото развитие и да предложи на по-широкия регион конкретни мерки с цел постигане на напредък в тази насока.

ЕС ще подкрепя бъдещото развитие на Косово посредством международна гражданска мисия, ръководена от специален представител на ЕС, мисия в рамките на ЕПСО за установяване на върховенство на закона, както и чрез оказване на значителна подкрепа за икономическото и политическото развитие.

На 4 февруари ЕС прие съвместно действие за разполагане на мисията в рамките на ЕПСО (EULEX Kosovo) и назначи специален представител на ЕС. Мисията ще включва полицаи, съдии, прокурори и митнически служители, които ще помагат на властите в Косово да поддържат върховенството на закона.

Сред основните предизвикателства пред Косово са укрепването на върховенството на закона, по-специално съдебната власт, борбата с организираната престъпност и с корупцията, подпомагането на икономическото развитие и създаването на работни места, подобряването на условията за връщане на бежанците и за малцинствените общности и насърчаването на диалога и помирението между общностите. Цялата помощ от ЕС за Косово се оценява на над 1 милиард EUR за периода 2007—2010 г., като това включва помощта за политическото и икономическото развитие на Косово и финансирането на приноса на ЕС към международното присъствие в Косово.

Косово постигна допълнителен напредък към изграждането на демократично и многоетническо общество. Състоялите се през ноември 2007 г. общи избори бяха свободни, честни и до голяма степен в съответствие с международните стандарти. Новото коалиционно правителство включва министри от сръбската и турската общност и пое ангажименти, свързани с благосъстоянието на малцинствата, и по-специално на косовските сърби. Правителството подчерта също важността, която придава на реформите в съответствие с европейската програма.

Подобно на останалата част от Западните Балкани Косово също има ясна и реална перспектива за ЕС. Косово участва в постоянен диалог с Комисията относно реформите, като същевременно се извършва редовен мониторинг на напредъка. Комисията ще увеличи подкрепата си за изграждане и развитие на институциите и ще организира донорска конференция за събиране на средства, с които да се задоволят най-належащите нужди на Косово. Тя ще работи също за насърчаване на непосредствените контакти между хората и на участието на Косово в регионалното сътрудничество.

Напредък в регионалното сътрудничество – нов Съвет за регионално сътрудничество⁶

Значителен напредък бе отбелязан в *регионалното сътрудничество*, като страните от Югоизточна Европа поемат все по-голяма отговорност за процеса. Преходът от Пакта за стабилност към собствена, регионално изградена рамка на сътрудничество, който започна на срещата на върха на Процеса за сътрудничество в Югоизточна Европа (ПСЮЕ) в Загреб през май 2007 г., приключи в по-голямата си част през февруари 2008 г. Новата рамка функционира под политическото ръководство на ПСЮЕ и включва новосъздадения Съвет за регионално сътрудничество (СРС). Назначен бе генерален секретар на Съвета, а Секретариатът със седалище в Сараево започна да функционира през януари 2008 г. Скоро ще бъде създадено бюро за връзка в Брюксел. Секретариатът се съфинансира от страните в региона, Комисията и други международни донори. ЕС има свой представител в борда на СРС.

СРС ще се основава на постигнатото от Пакта за стабилност, който между 1999 г. и 2007 г. даде неограничен тласък за регионалните дейности и координирането на донорите в Югоизточна Европа. Той ще продължи тази работа посредством целенасочен набор от инициативи и проекти. Комисията ще подкрепя СРС и приканва страните от региона, държавите-членки и други донори да дадат своя принос.

2. Непосредствени контакти между хората; запознаване на хората с ЕС

Насърчаването на непосредствените контакти между населението на Западните Балкани и ЕС е от първостепенна важност: по този начин жителите на региона опознават Европейския съюз, неговите ценности, правила и начин на живот. Контактите между населението на страните от Западните Балкани спомагат за помиряването. Европейският съвет подчерта важността на непосредствените контакти между хората и прикани Комисията да предприеме инициативи за тяхното насърчаване, по-специално в областта на визите и стипендиите⁷.

⁶ В последващите раздели се посочват специфични секторни регионални дейности, включително в областта на търговията, енергетиката и транспорта.

⁷ В Програмата от Солун от юни 2003 г., в заключенията на Европейския съвет от декември 2006 г. и в заключенията на Съвета по общи въпроси и външни отношения от заседанията му през юни 2007 г., декември 2007 г. и януари 2008 г.

Към въвеждане на безвизово пътуване

Безвизовото пътуване за ЕС е от изключителна важност за жителите на Западните Балкани. Гражданите на страните от Западните Балкани с изключение на Хърватия все още се нуждаят от визи при влизане в ЕС. Работата по въвеждане на безвизов режим е част от подготовката за членство в ЕС и включва като крайна цел присъединяване към Шенгенското пространство. Същевременно при стъпките за въвеждане на по-голяма свобода при пътуванията трябва да се отчетат интересите на ЕС, свързани с вътрешната сигурност и миграцията. Следователно тези стъпки зависят от това страните от Западните Балкани да предприемат необходимите реформи.

Като първа стъпка към либерализиране на визовия режим Комисията сключи споразумения за *облекчаване на режима* със страните от Западните Балкани. Споразуменията бяха подписани през септември 2007 г. и влязоха в сила на 1 януари 2008 г. Споразуменията подобряват значително условията за получаване на визи за пътуване до ЕС: въвежда се по-ниска такса за получаване на виза (35 EUR вместо 60 EUR), като широки категории лица са освободени от такава такса. Те определят срокове за издаването на виза (обикновено 10 дни) и опростяват и поясняват процедурите за издаване на виза за някои категории лица. Споразуменията за облекчаване на визовия режим са свързани със споразумения за реадмисия, които бяха паралелно договорени и сключени⁸, както и с въвеждането на биометрични данни.

Страните от Западните Балкани и държавите-членки трябва да осигурят правилното прилагане на споразуменията за облекчаване на визовия режим и за реадмисия. Ще бъдат създадени съвместни комитети за мониторинг на прилагането, които ще заседават през пролетта на 2008 г. Тези комитети ще приемат насоки за консулствата на държавите-членки, за да се осигури еднакво прилагане на споразуменията.

В съответствие с Програмата от Солун и заключенията на Съвета по общи въпроси и външни отношения от заседанието му през юни 2007 г. Комисията е в процес на подготовка за *либерализиране на визовия режим* със страните от Западните Балкани. В документа относно стратегията за разширяване, оповестен през ноември 2007 г., Комисията обяви намерението си да започне диалог с всяка страна за изготвянето на пътни карти за условията, които трябва да бъдат изпълнени, за да се премахне изискването за визи.

В заключенията си от 28 януари 2008 г. Съветът приветства намерението на Европейската комисия да започне скоро диалог за визите с всички страни от региона. Той обяви, че е готов за по-нататъшни дискусии по този въпрос въз основа на настоящото съобщение с оглед изготвянето на подробни пътни карти с ясни показатели, които трябва да бъдат изпълнени от всички страни в региона за постепенното либерализиране на визовия режим.

Комисията започна разговори за либерализиране на визовия режим със Сърбия през януари и с Бившата югославска република Македония и с Черна гора през февруари. В началото на март ще започне диалог с Албания, последван от разговори с Босна и Херцеговина.

⁸

От май 2006 г. е в сила споразумение за реадмисия с Албания.

Пътните карти ще бъдат изготвени от Комисията в консултации със Съвета, като страните от Западните Балкани ще дадат приноса си в този контекст. Пътните карти ще обхващат четири групи въпроси: сигурност на документите, незаконна миграция, обществен ред и сигурност, както и външни отношения. Те ще бъдат изготвени според нуждите на всяка страна, за да се даде възможност на страните да съсредоточат усилията си за реформи и да изпълнят изискванията на ЕС. Намерението на Комисията е да финализира пътните карти възможно най-скоро след започването на всеки диалог, за да може осъществяването на необходимите реформи да започне бързо.

Темпото на напредване към либерализиране на визовия режим ще зависи от напредъка на всяка страна при изпълнението на показателите. Капацитетът на страните за осигуряване на правилното и ефективно прилагане на споразуменията за облекчаване на визовия режим и за реадмисия също ще бъде взет предвид в хода на целия процес. Комисията ще предостави финансова и техническа помощ в подкрепа на изпълнението на пътните карти.

Комисията и Съветът ще следят отблизо напредъка по съответните реформи. След като всяка страна изпълни условията, Комисията ще предложи на Съвета да се премахне съответното задължение за виза чрез изменение на Регламент 539/2001 на Съвета⁹.

Повече стипендии за студенти от Западните Балкани

Комисията предлага все по-голям брой стипендии за студенти от Западните Балкани по програмата *Erasmus Mundus*: 100 стипендии за учебната 2007/2008 г. за студенти, записани в магистърски програми, (направление „Западни Балкани“) и до 500 стипендии за учебната 2008/2009 г. за студенти от всички нива и академичен персонал (по направление „външно сътрудничество“). Подкрепата на Общността за тези дейности е на стойност 10 милиона EUR годишно.

В резултат на заседанието на Съвета на 28 януари 2008 г. Комисията възнамерява да удвои годишния си принос, което ще даде възможност на още няколко стотин студенти да получат стипендия за учебната 2009/2010 г.

Комисията приканва държавите-членки да увеличат броя на стипендиите, отпускани съгласно техните *двустранни програми за стипендии* за студенти от Западните Балкани.

Участие в програми и агенции на Общността

Страните кандидатки и потенциални кандидатки имат право да участват в *програми на Общността* въз основа на рамкови споразумения. Участието в тези програми е важен начин за улесняване на интеграцията, сътрудничеството и разработването на политиката. Общността предоставя подкрепа, а в някои случаи и благоприятни условия, за участието на страните кандидатки и потенциални кандидатки.

⁹ Регламент (ЕО) № 539/2001 на Съвета от 15 март 2001 г. за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници на държавите-членки, както и тези, чиито граждани са освободени от това изискване (ОВ L 81, 21.3.2001 г.).

Комисията работи в тясно сътрудничество със страните от региона, за да се определят програмите на Общността, за които има интерес и капацитет, и, когато е необходимо, за да се подготвят страните за участие. От 2007 г. насам повечето страни от Западните Балкани са асоциирани със Седмата рамкова програма за научни изследвания; някои участват също в програмите „Култура“, „Напредък“, „Конкурентоспособност и иновации“, „Митници“ и „Fiscalis“. През 2008 и 2009 г. още програми ще бъдат достъпни за повече страни от Западните Балкани.

Страните от Западните Балкани могат също така да участват в *агенции на Общността*, като това участие се регламентира за всеки случай поотделно. Подготовката за участие в някои агенции напредва, по-специално по отношение на Хърватия и Бившата югославска република Македония. Редица агенции на Общността получават подкрепа от ИПП, за да се подготвят за участието на страните от Западните Балкани.

През 2008 г. Комисията ще приеме съобщение, съгласно което страните потенциални кандидатки ще участват на равни начала със страните кандидатки в програми на Общността, включително по отношение на процента на съфинансиране от Общността за тяхното участие, като този процент ще бъде увеличен от 75 на 90 %.

Други дейности в областта на науката и изследванията, образованието, културата, младежта и медиите

Сътрудничеството с ЕС и между страните от Западните Балкани в областта на *науката и изследванията* се активизира. Страните от Западните Балкани все повече участват в дейности по Седмата рамкова програма за научни изследвания: броят на предложените от региона проекти значително нарасна и бе създаден нов инструмент за сътрудничество за Западните Балкани (Inco.net).

С подкрепата на Комисията страните от Западните Балкани са в процес на изготвяне на интегрирана политика за научни изследвания в съответствие с Европейското изследователско пространство. Дейности на Съвместния изследователски център бяха отворени за научни работници от Западните Балкани. През юни 2006 г. стартира „Ръководна платформа в областта на научните изследвания за Западните Балкани“ с участието на всички заинтересовани лица, като целта е да се увеличи капацитетът за научни изследвания в региона. Досега са се състояли две заседания на участниците в платформата.

Дейностите в областта на *образованието и културата* на Западните Балкани насърчават развитието на човешките ресурси и допринасят за помиряването. Те включват създаването на Инициатива за реформа в образованието в Югоизточна Европа през 2007 г., както и дейността на Европейската фондация за обучение в региона. Налице е широко сътрудничество между академичните институции от Западните Балкани и държавите-членки на ЕС в областта на висшето образование в рамките на програма *Темпус*. Годишната помощ на Общността за Западните Балкани по тази програма възлиза на 20 милиона EUR.

В рамките на Европейската година на межкултурния диалог, за каквато бе обявена 2008 г., през май в Любляна ще се проведе конференция на тема „Културни политики и практики във външните отношения на ЕС“. Вниманието ще бъде насочено по-специално към Западните Балкани. Комисията, съвместно със Съвета на Европа, работи по изпълнението на регионална програма за опазване на *културното наследство* в Югоизточна Европа, която понастоящем обхваща 177 сгради и обекта.

Освен това, Комисията участва в и подкрепя инициативи за *реформа в медиите*. През юни 2008 г. в Истанбул ще се състои конференция за радиото и телевизията.

Помощта за *дейности в сферата на младежта* на Западните Балкани (обмен на младежи, проекти на Европейската доброволческа служба, обучение и създаване на контакти) се предоставя чрез специално направление на програмата на ЕС „Младежта в действие“. Тези дейности започнаха през 2007 г. и ще бъдат доразвити през 2008 г.

Трансгранично сътрудничество

Трансграничното сътрудничество спомага за помиряването и за установяването на добри съседски отношения, като същевременно улеснява интеграцията на страните бенефициери в ЕС. Това е особено важно за регион, в който неотдавна имаше конфликт. Програмите за трансгранично сътрудничество подкрепят контактите между хората посредством участието на местни партньори в съвместни дейности и предоставянето на помощ за развитието на трансграничните инвестиции.

Подкрепата на Общността за трансгранично сътрудничество на Западните Балкани в рамките на ИПП бе разширена, за да се обхванат границите между страните от Западните Балкани, а не само границите на страните от Западните Балкани със съседните държави-членки на ЕС. Тази помощ бе значително увеличена и за периода 2007—2011 г. възлиза на около 50 милиона EUR годишно в сравнение със средно 20 милиона EUR годишно за периода 2004—2006 г.

3. Развитие на гражданското общество и диалог – нов механизъм в областта на гражданското общество

Гражданското общество е основен елемент от демократичния обществен живот. Активното му участие в процеса на политически, социални и икономически реформи на Западните Балкани укрепва демокрацията и помиряването. Въпреки известно положително развитие организациите на гражданското общество все още са слаби и се нуждаят от обучение, за да се приспособят към настоящите обстоятелства. Следователно е важно да се създадат благоприятни условия за по-нататъшно развитие на техните дейности.

В ИПП ще бъде отделено специално внимание на помощта на ЕС за развитие на гражданското общество и диалог на Западните Балкани, която до момента се предоставя съгласно предишни инструменти. Редица организации получиха подкрепа, по-специално в сферата на междуетническите отношения, защитата на правата на малцинствата, включително на ромите, намаляването на бедността, опазването на околната среда и социалното развитие.

Цялостната подкрепа за гражданското общество на Западните Балкани по национални и регионални програми възлиза на 27 милиона EUR за периода 2005—2007 г. Също така се предоставя допълнителна помощ по програми за трансгранично сътрудничество, както и в рамките на Европейския инструмент за демокрация и права на човека (ЕИДПЧ)¹⁰.

В публикуваната през ноември 2007 г. стратегията Комисията обяви, че ще създаде *нов инструмент за насърчаване на развитието на гражданското общество* и диалога. Сътрудничеството ще включва сфери като права на човека, равенство между половете, социално включване, здравеопазване, околна среда, защита и представителство на бизнес интереси, медии, култура и политика за потребителите. Инструментът ще обхваща три области на дейност:

- подкрепа за местни инициативи на гражданското общество и за изграждане на капацитет, засилване на ролята на гражданското общество;
- програми за установяване на контакти между институциите на ЕС и журналисти, млади политици, синдикални лидери, преподаватели и други;
- подкрепа за изграждане на партньорства и създаване на мрежи между организации на гражданското общество, бизнеса, синдикатите и други социални партньори и професионални организации в страните бенефициери и в ЕС за насърчаване на обмена на знания и опит.

Ще бъдат разработени проекти както в националните програми, така и в програмите с няколко бенефициери по ИПП. Програмите с няколко бенефициери по ИПП ще предоставят техническа помощ за всички направления на инструмента. Техническа помощ ще се предоставя също за обучение, за насърчаване на изграждането на капацитет и мрежи и за разпространение на резултатите. Финансирането на дейности, свързани с гражданското общество на Западните Балкани, за периода 2008—2010 г. ще нарасне приблизително три пъти в сравнение с периода 2005—2007 г. За стартиране на новия инструмент през април 2008 г. в Брюксел ще се проведе конференция, свързана с гражданското общество.

Комисията ще започне разговори с църкви и религиозни групи предвид техния потенциал за постигане на помиряване. Така тези групи ще се запознаят със структурите и процедурите на ЕС и ще обменят гледни точки.

4. Добро управление

В документа относно стратегията за разширяване от 2007 г. Комисията отдава голямо значение на основни въпроси, свързани с управлението, като институционално изграждане, съдебна и административна реформа и предотвратяване на организираната престъпност и корупцията. Пълноценното сътрудничество с Международния трибунал за бивша Югославия (МТБЮ) продължава да бъде условие за съответните държави по пътя им към членство в ЕС.

¹⁰ Помощта в рамките на ЕИДПЧ за Западните Балкани бе в размер на 9 милиона EUR за периода 2005—2007 г. За 2008 г. се предвиждат 5,7 милиона EUR от ЕИДПЧ за Западните Балкани.

***Сътрудничество в областта на правосъдието, свободата и сигурността*¹¹**

Сътрудничеството и реформите в областта на правосъдието, свободата и сигурността, по-конкретно в борбата с организираната престъпност и с корупцията, реформата на съдебната власт и полицията, както и подобряването на управлението на границите, са от особена важност за Западните Балкани и ключов приоритет в техните европейски програми. За тази област ще продължава да се заделя значителна част от общата помощ на Общността за региона.

Процесът от Охрид за управление на сигурността по границите (съфинансиран от Комисията) приключи успешно в края на 2007 г. Сътрудничеството в тази област ще продължи в рамките на СРС.

Западните Балкани са приоритетна област за *Европол*. През 2007 г. Европол подписа стратегически споразумения с Албания, Босна и Херцеговина и Бившата югославска република Македония, а в момента се водят преговори за подобни споразумения с Черна гора и Сърбия. От 2006 г. е в сила по-задълбочено оперативно споразумение между Европол и Хърватия. През ноември 2007 г. Хърватия подписа споразумение за сътрудничество и с *Евроюст*¹².

ЕС подкрепя установяването на по-тясно сътрудничество между Европол и *регионалния център за борба с трансграничната престъпност на SECI*¹³, който се намира в Букурещ. Следва да бъде сключено споразумение за сътрудничество между двете организации, след като бъде приета новата конвенция за SECI (SELEC – Център за правоприлагане в Югоизточна Европа), предвиждаща правила за защита на личните данни. Това е в съответствие със заключенията за по-нататъшното развитие на центъра на SECI, които бяха приети на заседанието на Съвета по правосъдие и вътрешни работи през декември 2006 г.

Комисията подкрепя инициативата на словенското председателство за оценки на заплахата от организирана престъпност в Югоизточна Европа, които да бъдат изготвени от страните от Западните Балкани с помощта на центъра на SECI и Европол. Конференция по тази тема ще се състои през март 2008 г. във Виена. Първоначалните резултати от тези оценки ще бъдат представени на Съвета по правосъдие и вътрешни работи през юни 2008 г.

Сътрудничеството между ЕС и страните от Западните Балкани в *борбата срещу тероризма и трафика* ще бъде засилено. Агенцията на ЕС, която координира дейността по сигурността на границите (FRONTEX), понастоящем работи за засилване на сътрудничеството с няколко страни от Западните Балкани въз основа на работни договорености.

¹¹ За визите вж. раздел 2.

¹² Орган на ЕС, създаден през 2002 г., за подобряване на ефективността на компетентните органи в държавите-членки, които се занимават с разследването и преследването на тежки прояви на трансгранична и организирана престъпност.

¹³ SECI – Инициатива за сътрудничество в Югоизточна Европа.

Комисията ще продължи да предоставя съществена подкрепа за регионални проекти, свързани с правосъдие, свобода и сигурност, включително регионално сътрудничество между прокурори, трансгранично сътрудничество между полицията и митническите служби и дейности в областта на политиките за убежище, миграция и визи.

Регионално училище по публична администрация

Регионалното училище по публична администрация бе създадено през май 2006 г. по инициатива на Комисията. То функционира от ноември 2006 г. като мрежа за насърчаване на регионалното сътрудничество в областта на публичната администрация, за укрепване на административния капацитет и за подготовка на кадри в тази област. От края на 2006 г. се провеждат различни обучения.

Целта е да се създаде истинско регионално училище по публична администрация в началото на 2009 г. В момента се извършват подготвителни дейности, като през януари 2008 г. управителният съвет на училището определи Даниловград (Черна гора) за бъдещо седалище на училището. Подготовката за подписването на споразумението за приемаща страна, предвиждащо юридическа правосубектност за Регионалното училище по публична администрация, вече започна, а през 2008 г. ще бъдат стартирани процедурите за назначаване на директор и набиране на персонал. През май 2008 г. ще бъде подписан меморандум за разбирателство между бенефициерите.

Европейският институт по публична администрация ще участва активно в новата фаза от проекта за Регионално училище по публична администрация. Работи се също за установяването на активно сътрудничество с националните училища по публична администрация в държавите-членки.

Комисията подкрепя създаването на Регионално училище по публична администрация и предоставя финансиране за подготвителните етапи на проекта. Текущите разходи на училището ще бъдат поети от участващите държави.

Туининг дейности, дейности по TAIEX и SIGMA – информационни сесии за ЕС за участници от страните от Западните Балкани

Туининг дейностите¹⁴ и дейностите по TAIEX¹⁵, насочени към запознаване на администрациите на страните кандидатки и потенциални кандидатки с достиженията на правото на ЕС и европейските стандарти, представляват значителна част от помощта на Общността за региона.

Туининг се използва за всички сектори от достиженията на правото на ЕС на Западните Балкани. От март 2006 г. насам са започнати петнайсет нови туининг проекта в региона с общ бюджет от 16,5 милиона EUR в областите правосъдие и вътрешни работи, публични финанси и вътрешен пазар (включително митници и данъчно облагане), в социалния сектор и селското стопанство. Тези дейности ще продължат.

¹⁴ Комисията стартира инструмента „туининг“ през 1997 г. за целенасочено административно сътрудничество в контекста на разширяването, за да помогне на администрациите на тогавашните страни кандидатки при въвеждането и правилното прилагане на законодателството на Общността. Туинингът се разви като специфичен инструмент за административна партньорска помощ, като в него участват експерти от държавите-членки на ЕС.

¹⁵ TAIEX: Инструмент за техническа помощ и обмен на информация.

Дейностите на Комисията по *ТАИЕХ* на Западните Балкани обхващат всички области на законодателството на ЕС, като специално внимание се отделя на вътрешния пазар, селското стопанство и правосъдието и вътрешните работи. Включени са също преводът на достиженията на правото на ЕС и терминологични въпроси. Около 14 000 служители от региона са се възползвали пряко от подкрепа по *ТАИЕХ* от март 2006 г. насам, като са организирани над 530 образователни и информационни семинара. Дейностите по *ТАИЕХ* ще бъдат разширени в сферата на законодателството на ЕС, държавното изграждане, доброто управление и социално-икономическата реформа. С подкрепата на инструмента *ТАИЕХ* ще бъдат стартирани специален механизъм за институционално изграждане за Косово, както и програма за контакти между представители на гражданското общество на Западните Балкани и техни колеги от ЕС.

ТАИЕХ ще организира поредица от *специални семинари* във всяка потенциална страна кандидатка по теми, засягащи общи въпроси, свързани с политиките и структурите на ЕС и предприєдинителните процеси, както и с ключови области от законодателството на ЕС.

Комисията ще продължи да предоставя помощ по инструмента за институционално изграждане *SIGMA*¹⁶, който обхваща хоризонтални области на държавното управление (реформа в държавната администрация, възлагане на обществени поръчки, етика в държавния сектор и външен и вътрешен финансов контрол).

5. Парламентарно сътрудничество

Активното участие на парламентите в подготовката на страните за ЕС е ключов фактор за напредъка.

Сътрудничеството между Европейския парламент и парламентите на страните от Западните Балкани продължи в рамките на *съвместните парламентарни комитети* с Хърватия и с Бившата югославска република Македония и на *междупарламентарните срещи* с Албания, Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия. Неофициално срещи от такъв характер се проведеха и с Косово. Сътрудничеството ще продължи чрез семинари и междупарламентарни дискусии. Европейският парламент (Комисия по външни работи – AFET) разглежда понастоящем възможността да подкрепи СРС в дейностите му в сферата на парламентарното сътрудничество.

През 2007 г. бе създаден Регионален секретариат за парламентарно сътрудничество в Югоизточна Европа, чийто домакин е българският парламент. За тази цел през декември 2007 г. бе парафиран меморандум за разбирателство за междупарламентарно сътрудничество в Югоизточна Европа, който ще бъде подписан през пролетта на 2008 г. Регионалното парламентарно сътрудничество продължи също така на годишните срещи на Конференцията на комисиите по европейска интеграция на държавите, участващи в процеса на стабилизиране и асоцииране (COSAP Западни Балкани), и на парламентарния форум в Цетине.

¹⁶ SIGMA: Подкрепа за подобряване на държавните институции и системите за управление. Инициатива, осъществявана в сътрудничество с ОИСП и финансирана чрез поредица от споразумения за принос в размер на около 5 милиона EUR годишно.

6. Търговска интеграция – Централноевропейско споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА)

Разширеното и изменено *Централноевропейско споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА)* бе подписано през декември 2006 г. и влезе в сила за всички страни през ноември 2007 г. То ще допринесе за привличане на преки чуждестранни инвестиции, насърчаване на търговията в региона и интегриране на региона в световната търговия. Регионалната търговска интеграция посредством ЦЕФТА допълва търговската интеграция между страните в региона и ЕС съгласно споразуменията за стабилизиране и асоцииране и автономните търговски мерки. До април 2008 г. в Брюксел ще бъде създаден нов секретариат, който ще помага на ротационното председателство на ЦЕФТА.

Комисията ще продължи да предоставя техническа и финансова подкрепа на страните по споразумението. Освен това, тя ще осигури финансова помощ за новия секретариат през първите три години.

В процес на създаване е зона ЕС-Западни Балкани за *диагонално кумулиране на правила за произход*¹⁷ за заинтересовани страни от региона. Необходимите за това разпоредби, включително кумулирането с Турция за продукти, обхванати от Митническият съюз, са включени в споразуменията за стабилизиране и асоцииране или в допълнителни протоколи, договорени през 2007 г. Те ще влязат в сила след влизането в сила на съответните междинни споразумения и допълнителни протоколи. През октомври 2007 г. министрите на търговията на страните от Евро-средиземноморското партньорство одобриха включването на страните от Западните Балкани в паневро-средиземноморската схема за диагонално кумулиране. В момента тече техническата подготовка за това, а официалните решения се очаква да бъдат приети през 2008 г. Комисията проучва начини за по-бързо прилагане на диагоналното кумулиране между Западните Балкани, Турция, ЕФТА и ЕС. Комисията ще продължи да предоставя техническа и финансова подкрепа за митническите и данъчни администрации, по-специално с оглед на влизането в сила на зоната за диагонално кумулиране.

Присъединяването към СТО е от първостепенно значение за насърчаване на икономическите и търговски реформи. Комисията продължава да оказва техническа подкрепа на Босна и Херцеговина, Черна гора и Сърбия в преговорите им за присъединяване към СТО. Сред другите мерки за подкрепа на търговската интеграция са участието в търгове по новите инструменти за предприсъединяване и добросъседство (ИПП и ЕПД) и значителната финансова помощ, която продължава да бъде оказвана на страните от Западните Балкани за привеждане в съответствие с основните части от законодателството на ЕС, свързани с търговията.

¹⁷ Диагоналното кумулиране на правилата за произход е система, която улеснява регионалната търговска интеграция. То позволява на една страна да трансформира и изнася продукт за ЕС съгласно преференциално търговско третиране, дори когато част от този продукт е от друга страна, която участва в схемата.

7. Икономическо и социално развитие

Основните предизвикателства пред Западните Балкани са увеличаването на конкурентоспособността, намаляването на високата безработица, насърчаването на човешкото развитие и участието на пазара на труда, изграждането на инфраструктура и постигането на социално сближаване. Комисията подкрепя усилията за насърчаване на устойчиво развитие и за разпространение на информация за целите на Лисабонската стратегия. Целта на тази стратегия е да насърчи растежа и създаването на работни места, както и да подготви ЕС да се справи с предизвикателствата на глобализацията, застаряването на населението и изменението на климата. Земеделието и развитието на селските райони също заемат централно място, като надлежно внимание трябва да се отдели на ролята им за икономическото и социално развитие на региона. Комисията работи в тясно сътрудничество с международните финансови институции и други донори, за да се отговори на основните нужди на региона в сферата на икономическото и социално развитие.

Подкрепа за икономическо стабилизиране и реформи в региона

Страните от Западните Балкани продължават да работят за изпълнение на икономическите критерии от Копенхаген, според които трябва да има функционираща пазарна икономика и капацитет за справяне с конкурентния натиск и пазарните сили в ЕС. Те трябва също така да се подготвят за бъдещо участие в многостранните процедури за надзор и за координиране на икономическата политика като част от Икономическия и паричен съюз. Комисията подкрепя техните усилия. Страните кандидатки изготвиха предприсъединителни икономически програми, в които се съдържат предложенията им за реформи. Освен това, от декември 2006 г. насам страните потенциални кандидатки изготвят годишни икономически и фискални програми, които Комисията оценява. Води се редовен двустранен икономически диалог между Комисията и съответните държави. Страните от Западните Балкани могат също така да се възползват от макрофинансова помощ от ЕО.

Сътрудничество с международните финансови институции в сферата на икономическото и социално развитие

Комисията се е ангажирала да работи за постигането на по-тясна координация с ЕИБ, ЕБВР и с други международни финансови институции, които подкрепят модернизирването и развитието на Западните Балкани. Комисията и международните финансови институции се съсредоточават върху три приоритетни области: микро-, малки и средни предприятия, енергийна ефективност и инфраструктура.

През март 2007 г. международните финансови институции сформираха консултативна група, обхващаща проекти в областта на регионалния транспорт, енергетиката и околната среда, общините и публично-частните партньорства, както и социални въпроси като здравеопазване, образование, трудова заетост и пазар на труда.

През ноември 2007 г. Комисията постигна съгласие с ЕИБ, ЕБВР и Банката за развитие към Съвета на Европа относно създаването на инструмент за инфраструктурни проекти за Западните Балкани. Инструментът е в процес на стартиране с бюджет от 16 милиона EUR. Чрез него ще се подпомогне изготвянето на инвестиционни проекти в областта на транспорта, енергетиката, околната среда и социалната инфраструктура, които ще бъдат финансирани от безвъзмездни средства и заеми. Инструментът ще бъде скоро разширен, за да могат в него да участват други заинтересовани донори и да се включат допълнителни форми на сътрудничество. Комисията, ЕИБ, ЕБВР и Банката за развитие към Съвета на Европа се ангажираха до 2010 г. да изготвят инвестиционна рамка за Западните Балкани заедно с други международни финансови институции и донори, като целта на тази рамка ще бъде по-нататъшно хармонизиране и сътрудничество по отношение на инвестициите за социално-икономическото развитие на региона.

Малки и средни предприятия

Европейският фонд за Югоизточна Европа (ЕФЮЕ) предоставя на търговски банки и небанкови финансови институции механизми за отпускане на заеми за подпомагане на развитието на микропредприятия и на заеми за домакинства. През последните две години ЕФЮЕ е отпуснал микрокредити на над 65 000 малки предприятия в региона. Освен това, фондът успя да привлече частен капитал за микрозаеми. Комисията участва в ЕФЮЕ от 2006 г. Понастоящем Комисията анализира осъществимостта на бъдещи инициативи в подкрепа на малкия бизнес в региона.

В рамките на *Европейската харта за малки предприятия*, чийто срок бе удължен до 2009 г. за Западните Балкани, се провеждат редица дейности, включително оценки на политиката и регионални срещи. Страните от региона са в процес на интегриране в новата мрежа *Enterprise Europe*, която е мрежата на ЕС за услуги в подкрепа на малките и средни предприятия.

Политика за трудова заетост и социални въпроси

През последните две години с подкрепата на Комисията бяха проведени редица регионални инициативи в областта на политиката по заетостта, по социални въпроси и в сферата на социалния диалог. В рамките на процеса от Букурещ продължи да се преразглежда политиката за заетост на всяка страна и бяха предприети стъпки в областта на здравето и безопасността на работното място, както и за създаването на мрежа от публични услуги в сферата на заетостта. Бяха организирани няколко регионални срещи и конференции по темите за заетостта, социалния диалог и социалната закрила. През октомври 2007 г. министрите на заетостта, труда и социалните въпроси на страните от Западните Балкани се договориха за общи приоритети на политиката („заклучения от Будва“). Министрите на социалните въпроси подписаха също така декларация за координация в областта на социалната сигурност („Декларация от Тирана“). Общността предоставя помощ за програма за координиране на системите за социална сигурност. Тези дейности ще продължат. През юни 2008 г. ще се състои неофициална среща на министрите на труда и социалните въпроси, посветена на заетостта сред младежите.

Енергетика

Доставките на енергия са от жизненоважно значение за поддържане на икономическото развитие в Югоизточна Европа.

Целта на *Договора за енергийна общност*, който влезе в сила през юли 2006 г., е да се създаде стабилна регулаторна и пазарна рамка, която може да привлече инвестиции в производството и преноса на енергия, както и инвестиции в енергийните мрежи. Създаването на единно пространство на регулиране в региона в съответствие със законодателството на ЕС ще помогне да се преодолее фрагментирането на пазара, да се гарантира сигурността на доставките и да се допринесе за подобряване на състоянието на околната среда. Това означава, че ключови части от достиженията на правото на ЕС в енергетиката се прилагат изцяло на Западните Балкани.

Всички институции, предвидени в договора, са създадени и вече функционират. Основните участници в секторите за електроенергия и газ организират редовни срещи. През 2007 г. се проведе конференция, посветена на инвестициите в енергийната инфраструктура, и бе приет списък от приоритетни проекти за енергийни инфраструктури. Освен това бе подписан меморандум за разбирателство, с който се отделя по-голямо внимание на социалното измерение на Енергийната общност.

През 2007 г. бе създаден нов *инструмент за енергийна ефективност* за Западните Балкани в рамките на ИПП и в сътрудничество с международни финансови институции. Комисията възнамерява да разшири този инструмент.

Транспорт

Изграждането на надеждна транспортна мрежа е основно изискване за икономическия напредък и социалната интеграция в региона, както и за по-лесен достъп до транспортната мрежа на ЕС и до вътрешния пазар.

Комисията предлага да се договорят насоки за изготвянето на *Договор за транспортна общност със Западните Балкани*. Целта е да се работи за създаването на интегриран пазар за автомобилен, железопътен, речен и морски транспорт в региона на Западните Балкани. Предложението се прави вследствие на проучвателни разговори за сътрудничество в сферата на транспорта, които започнаха в началото на 2007 г. с всички съседни на ЕС страни, като тези със Западните Балкани приключиха успешно¹⁸.

Обсерваторията за транспорта на Югоизточна Европа и секретариатът на меморандума за разбирателство (2004 г.) относно изграждането на *Основна регионална транспортна мрежа в Югоизточна Европа* изготвиха многогодишни планове, в които са отбелязани приоритети за региона. Комисията ще продължи да предоставя финансова и техническа помощ за по-нататъшната работа в тази област.

¹⁸ Предложението е включено в пакет, който се приема едновременно с настоящото съобщение.

Споразумението за *Обща европейска въздухоплавателна зона* бе подписано през юни 2006 г. Целта е страните от Западните Балкани да се интегрират във вътрешния пазар на ЕС за въздушен транспорт. В рамките на Общата европейска въздухоплавателна зона страните от Западните Балкани ще приложат изцяло законодателството на ЕО за въздухоплаването, включително високи стандарти за безопасност и сигурност, като същевременно техните авиокомпании ще получат достъп до разширения единен европейски пазар за въздушен транспорт. Комисията насърчава договарящите се страни по споразумението да го ратифицират бързо, за да може то да влезе в сила възможно най-скоро. Комисията ще предостави техническа подкрепа за изпълнение на споразумението.

Предотвратяване, подготвеност и ответна реакция при бедствия

Големите горски пожари през лятото на 2007 г. и честите наводнения в региона показват, че е необходимо страните от Югоизточна Европа да изградят собствен капацитет и да засилят регионалното сътрудничество в сферата на гражданската защита и предотвратяването на бедствия. Това включва разработването на информационни системи за управление на бедствия, придобиването на оборудване и средства за комуникация при спешни случаи, увеличаването на капацитета и подобряването на взаимодействието между службите на гражданска защита, пожарните екипи, службите по хидрология и метеорология и здравния сектор. Комисията ще се стреми да включи страните кандидатки и да приобщи изцяло страните потенциални кандидатки в дейностите на Общността в сферата на гражданската защита.

През 2008 г. Комисията ще стартира *инициатива за намаляване на риска от бедствия*, насочена към изработване на регионална стратегия и към изграждане на капацитет за събиране, обработване и обмен на данни в страните от Западните Балкани и Турция. Програмата ще се изпълнява в тясно сътрудничество с участници в тази област – Световната банка, ООН, СРС и Инициативата за подготвеност и предотвратяване на бедствия за Югоизточна Европа – и ще допълни техните дейности. По-специално, тя ще се съсредоточи върху съвместната работа по инициативата на Световната банка и ООН за намаляване на риска от бедствия и адаптиране.

Механизмът на Общността за гражданска защита улеснява подготвеността и ответната реакция при извънредни ситуации от голям мащаб, а *Финансовият инструмент на Общността в областта на гражданската защита* осигурява правната основа за финансиране на всички дейности на ЕС в сферата на гражданската защита. От 2007 г. страните кандидатки могат да участват и в двата инструмента, които позволяват също така сътрудничество с други трети държави, включително страните потенциални кандидатки.

Комисията подкрепя пълноправното и бързо включване на страните кандидатки в инструментите в областта на гражданската защита. Участващите държави ще могат да се включат във всички дейности на Общността в областта на гражданската защита, включително в покани за представяне на предложения, обучения и симулации, и при ответна реакция в реално време на искания за помощ посредством механизма.

Комисията насърчава също така страните потенциални кандидатки да използват по целесъобразен начин възможността да си сътрудничат в рамките на механизма на Общността за гражданска защита и Финансовия инструмент в областта на гражданската защита. Това сътрудничество може да обхваща области, попадащи в приложното поле и на двата инструмента, включително намаляване на риска от бедствия, мониторинг, информационни системи и системи за ранно предупреждение, средства за комуникация при извънредни ситуации, увеличаване на оперативния капацитет и подобряване на взаимодействието на службите за гражданска защита. Страните потенциални кандидатки трябва да бъдат постепенно включени в изграждането на капацитет на ЕС за бързо реагиране въз основа на модули за гражданска защита. В случай на бедствие тези страни могат също така да получат помощ в областта на гражданската защита, отпускана от държавите-членки на ЕС съгласно механизма.

Страните кандидатки, които водят преговори за присъединяване, отговарят на критериите за получаване на помощ от Фонда за солидарност на ЕС. При бедствие всички страни от Западните Балкани могат също така да получат подкрепа като хуманитарна помощ.

В рамките на *Инициативата за подготвеност и предотвратяване на бедствия за Югоизточна Европа*, стартирана съгласно Пакта за стабилност, се разработва институционална рамка, активизират се дейностите в области като ответна реакция при наводнения и риск от земетресение и се проучва възможността за създаване на съвместен екип за реакция при извънредни ситуации и за програма за обучение за управление на бедствия. През април 2008 г. София ще бъде домакин на конференция на високо равнище за подготвеността и предотвратяването на бедствия (България председателства Процеса на сътрудничество в Югоизточна Европа). Комисията ще продължи сътрудничеството си с Инициативата за подготвеност и предотвратяване на бедствия за Югоизточна Европа и със Съвета за регионално сътрудничество. Тя ще работи за това регионалните инициативи да съответстват напълно на действията на Общността в областта на гражданската защита.

Дунав: опазване на околната среда и речно плаване

Комисията подкрепя широк кръг инициативи и организации за опазване на околната среда, по-доброто използване на капацитета за речен транспорт и осигуряването на високо равнище на предотвратяване на риска от бедствия за Дунав. По-специално, предприемат се действия под егидата на Международната комисия за защита на река Дунав: публикуваното наскоро съвместно изявление за плаването и устойчива околна среда за Дунав ще допринесе по ефективен начин за разработването на интегриран подход за всеки конкретен проект. Комисията води преговори за присъединяване на Общността към Комисията за Дунав, която регламентира плаването по реката.

8. Финансова подкрепа от Общността и координиране на донорите

От 2007 г. ЕС предоставя *финансова подкрепа* за Западните Балкани посредством новия Инструмент за предприсъединителна помощ (ИПП)¹⁹.

ИПП рационализира цялата предприсъединителна помощ в една-единствена рамка. Той отдава по-голямо значение на инициативата на страните бенефициери при изпълнението, на подкрепата за трансгранично сътрудничество и на „ученето чрез практика“. Чрез инструмента страните кандидатки се подготвят за използването на средства от регионалните и социалните фондове, фондовете за развитие на селските райони и фондовете за сближаване след присъединяването.

Западните Балкани ще получат около 4 милиарда EUR по ИПП за периода 2007—2011 г. Това прави по 30 EUR на глава от населението годишно, което е най-голямата сума, предоставяна от ЕО за регион на света.

Специално внимание ще бъде отделено на изграждането на държавни структури, върховенството на закона, помиряването, административната и съдебната реформа, борбата с корупцията и организираната престъпност и икономическите реформи - области, в които според Съвета трябва да се работи на по-ранен етап от присъединителния процес.

Европейската инвестиционна банка ще увеличи заемите си за региона от общо 1,9 милиарда EUR за периода 2005—2007 г. на очаквани 2,8 милиарда EUR за периода 2008—2010 г.). Тази сума включва заеми, гарантирани от бюджета на Общността, и заеми, при които рискът се поема от ЕИБ. Заемите на ЕИБ за Западните Балкани се отпускат предимно за проекти в областта на транспорта, енергетиката, малките и средни предприятия, околната среда, общинската инфраструктура, образованието и здравеопазването.

Значителни усилия се полагат в подкрепа на Косово. Предвиждат се над 1 милиард EUR от различни финансови инструменти на ЕС за подпомагане на развитието на Косово и за финансиране на международното присъствие за периода 2007—2010 г.

Координирането между Комисията и други донори е от жизненоважно значение за гарантиране на взаимно допълване, съгласуваност, ефективност и ефикасност на помощта. Комисията удвоява усилията си в тази област, като включва ЕИБ, ЕБВР, други международни финансови институции и двустранни донори. Целта е да се постигне максималният размер възможна подкрепа, като се обединят безвъзмездни средства и заеми, които да бъдат насочени към основните нужди за модернизирание и развитие на региона.

¹⁹ ИПП обхваща всички страни кандидатки и потенциални кандидатки, тоест Западните Балкани и Турция.

Комисията подписа през 2006 г. меморандум за разбирателство с няколко международни финансови институции²⁰ относно координирането и сътрудничеството в подкрепа на страните кандидатки и потенциални кандидатки. През 2007 г. на местно равнище в страните бенефициери бе създаден механизъм за консултиране по планирането на ИПП с посолствата на държавите-членки, местните представителства на международните финансови институции и донори извън ЕС. Това координиране ще продължи и ще се активизира.

Участието на бенефициерите и консултирането с тях на ранен етап по време на целия цикъл на планиране ще продължат да бъдат гарантирани както на местно равнище, така и чрез организирането на редовни регионални срещи.

През декември 2007 г. Комисията се среща с всички двустранни донори, които осъществяват големи програми на Западните Балкани, както и с представители на международните финансови институции. Създадена бе рамка за по-тясно сътрудничество при предоставянето на помощ за региона. През юни 2008 г. Комисията ще организира последваща среща на високо равнище. Целта е да се координира предоставянето на помощ от всички ключови участници в региона, както по страна, така и по сектор.

Комисията подготвя *донорска конференция* за Косово, целяща да осигури финансова помощ за прилагане на статута на Косово и да насърчи социално-икономическото развитие на всички общности. Държавите-членки на ЕС и други международни донори ще бъдат поканени да дадат своя принос.

²⁰

ЕИБ, ЕБВР, МБВР и МФК, Скандинавската инвестиционна банка, Скандинавската финансова корпорация за околна среда, Банката за развитие към Съвета на Европа и Черноморската банка за търговия и развитие.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Съветът и Парламентът се приканват да вземат под внимание следните заключения.

- Бъдещето на Западните Балкани е в ЕС. ЕС подчертава важността на мира, стабилността и сигурността в тази част на Европа и приветства всички усилия на страните от Западните Балкани да се доближат до ЕС, като изпълнят необходимите за това условия. Западните Балкани имат потенциала да ускорят напредъка си към евентуално членство в ЕС, при условие че продължат реформите и процеса на помиряване и изпълнят необходимите условия. ЕС ще им помогне в това начинание.
- Текущата година е изключително важна за Западните Балкани. В крайна сметка демократично избраните лидери в региона ще определят дали страните им ще направят решителна крачка напред към стабилност и европейско бъдеще.
- Значителен напредък може да бъде постигнат по отношение на Хърватия през тази година, която може да се окаже решаваща за преговорите за присъединяване със страната, при условие че тя напредне значително в редица ключови области на реформи и изпълни показателите. Хърватия трябва незабавно да реши въпроса със Зоната за екологична защита и защита на риболова в съответствие със заключенията на Съвета.
- Бившата югославска република Македония трябва да изпълни ключовите приоритети, които бяха определени като показатели, като по този начин ще покаже, че е готова да започне преговори за присъединяване. Комисията смята, че при наличието на достатъчно политическа решимост и полагането на постоянни усилия през 2008 г. може да бъде постигнат необходимият напредък. Всички препоръки от Комисията ще бъдат направени въз основа на есенния ѝ доклад за напредъка.
- По-нататъшният напредък на Албания по пътя към ЕС зависи по-специално от задоволителното прилагане на споразумението за стабилизиране и асоцииране, като се гарантира, че бъдещите избори ще се проведат при спазване на международните стандарти, и се укрепи върховенството на закона, най-вече борбата с корупцията и организираната престъпност.
- По-нататъшният напредък на Черна гора към ЕС зависи от укрепването на върховенството на закона, по-специално борбата с корупцията и организираната престъпност, от подобряването на административния капацитет и от постигането на по-широк консенсус за държавното изграждане. Задоволителното прилагане на споразумението за стабилизиране и асоцииране е от основно значение.
- Веднага щом Босна и Херцеговина изпълни оставащите условия, може да бъде подписано споразумението за стабилизиране и асоцииране. Комисията е на мнение, че при наличието на необходимата политическа воля и консенсус това може да бъде постигнато скоро.

- Сърбия има ключова роля за гарантиране на стабилността, добрите съседски отношения и регионалното сътрудничество на Западните Балкани. Комисията припомня заключенията на Европейския съвет от декември 2007 г., че напредъкът по пътя към ЕС, включително получаването на статут на страна кандидатка, може да бъде ускорен. Тя призовава Сърбия да потвърди ангажимента си за бъдеще в Европейския съюз.
- ЕС продължава да бъде ангажиран с подкрепата за политическото и икономическо развитие на Косово. Подобно на останалата част от Западните Балкани Косово също има ясна и конкретна перспектива за ЕС. За тази цел Комисията ще използва наличните инструменти по-специално за насърчаване на демократичните реформи, добрите съседски отношения и икономическия напредък.
- Ключовите приоритети за реформи на Западните Балкани са основни въпроси като изграждането на държавни структури, доброто управление, административната и съдебната реформа, върховенството на закона, включително борбата с корупцията и с организираната престъпност, помиряването, социално-икономическото развитие и развитието на гражданското общество. Пълноценното сътрудничество с Международния трибунал за бивша Югославия (МТБЮ) продължава да бъде условие за съответните държави по пътя им към членство в ЕС.
- Комисията е в процес на започване на диалог с всички заинтересовани държави от региона, за да може възможно най-скоро да се изготвят пътни карти за условията за премахване на изискването за визи. Напредъкът в този процес ще бъде следен от Съвета и Комисията.
- Комисията ще увеличи броя на стипендиите, отпускани на студенти от Западните Балкани за обучение в ЕС.
- Ще бъдат увеличени усилията за осигуряване на пълноправно участие на страните от Западните Балкани в програмите и агенциите на Общността.
- Подкрепата на Комисията за развитие на гражданското общество и диалога значително ще нарасне. За тази цел се създава нов финансов инструмент.
- Комисията подкрепя Регионалното училище по публична администрация и превръщането му в истинско училище от началото на 2009 г. със седалище в Даниловград, Черна гора.
- Координацията с международни финансови институции, по-специално ЕИБ и ЕБВР, и с двустранни донори ще бъде засилена с цел да се набавят помощи и заеми за модернизиране и развитие. Комисията, ЕИБ, ЕБВР и Банката за развитие към Съвета на Европа се ангажираха до 2010 г. да изготвят инвестиционна рамка за Западните Балкани заедно с други международни финансови институции и донори. Комисията заедно с редица международни финансови институции и двустранни донори стартира инициатива за инфраструктура на Западните Балкани. Понастоящем Комисията анализира осъществимостта на бъдещи инициативи, които ще увеличат ефекта от действията в подкрепа на стратегическите цели на ЕС в региона.

- Комисията предлага нова инициатива за намаляване на риска от бедствия. Това ще помогне на страните в региона да изградят собствен капацитет в тази област. Освен това, Комисията ще се стреми да включи страните от Западните Балкани в механизма и инструмента на Общността в сферата на гражданската защита.
- Парламентарното сътрудничество между страните от Западните Балкани, както и сътрудничеството между Европейския парламент и националните парламенти ще се активизират. Целта е да се обменят най-добри практики и да се насърчи помиряването.
- По-нататъшното развитие на регионалното сътрудничество е неразделна част от европейската програма на Западните Балкани. Извършеното наскоро преминаване от Пакта за стабилност към Съвета за регионално сътрудничество (СРС) е значителна положителна стъпка. Комисията подкрепя СРС и други рамки на сътрудничество, включително ЦЕФТА, Договора за енергийна общност и Споразумението за обща европейска въздухоплавателна зона. Тя предлага също така да се проведат преговори за Договор за транспортна общност на Западните Балкани.
- Регионалното сътрудничество носи конкретни ползи за народите на Западните Балкани и им помага да се доближат до ЕС. За него е необходима непрекъсната подкрепа от ЕС, а Комисията ще осъществява непосредствен мониторинг.